

FARKLI MESLEK GRUPLARINDA ÇALIŞAN KADINLAR ARASINDA AĞRI ŞİKAYETİ VE AĞRI ŞİDDETİ ALGI DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ¹

THE MEASUREMENT OF PAIN COMPLAINT AND PERCEPTION LEVELS OF PAIN SEVERITY
BETWEEN WOMEN WORKING IN DIFFERENT JOB GROUPS

Dr. Arzu EKİNGEN

Dr. Batman Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Fizyoterapi Programı, arzumucu55@gmail.com,
Batman/TÜRKİYE

ÖZET

Bedensel ve ruhsal bir problem olarak karşımıza çıkan ağrı; doğası gereği ciddi ekonomik, psikolojik ve sosyal sorunlara yol açabilmektedir. Çalışma hayatı içinde her geçen gün daha fazla yer alan kadınların iş ve sosyal hayat içinde üstlenmiş oldukları sorumlulukları nedeni ile ağrı şikayetlerine neden olacak fiziksel ve psikolojik risklere maruz kalmaları kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu çalışmanın amacı çalışma hayatı içinde yer alan kadınların ağrı şikayetlerini ve ağrı şiddeti algı düzeylerini ölçmek ve meslek gruplarına göre farklılıkları araştırmaktır. Ağrı şiddeti algı düzeyini ölçmek Visuel Ağrı Skalası (VAS) kullanmıştır. Çalışanlardan 0 ile 10 cm aralığındaki yatay bir çizgi üzerinde ağrıları hissettikleri noktayı işaretlemeleri istenmiş ve işaretlenen noktanın 0 noktasına uzaklığı ölçülerek kaydedilmiştir. Araştırmaya katılan çalışan 209 kadından 137 kişinin ağrı şikayetinin olduğu ve ağrı şikayeti olan kadınlar arasında en fazla ağrı şikayetinin sağlık çalışanları (70 kadın-% 51,10) arasında olduğu, meslek grupları ile ağrı şikayeti arasında fark olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Ağrı şiddeti algı düzeyleri ise sırasıyla “sağlık çalışanlarının 5,98 (0-10), işçilerin 5,91 (0-10), öğretmenlerin 5,35 (0-10) ve memur çalışanların 5,13 (0-10)” olduğu gözlemlenmiş olup; meslek grupları ile ağrı şiddeti algı düzeyi arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Anahtar Kelimeler: Ağrı Şikayeti, Ağrı Şiddeti, Meslek, Kadın

ABSTRACT

Pain, which is a physical and mental problem, can lead to serious economic, psychological and social problems due to its nature. It is inevitable that women, who are more and more involved in working life, are exposed to physical and psychological risks that cause pain complaints due to their responsibilities in business and social life. The aim of this study is to measure the pain symptoms and pain severity perception of women in working life and to investigate differences according to occupational groups. The Visual Pain Scale (VAS) is used to measure of perception levels of pain severity. Workers were asked to mark the point where they felt their pain on a horizontal line in the range from 0 to 10 cm and recorded the mark of the distance from 0 point. In 137 people of 206 people in the study have complain of pain, health workers have the highest level of pain among women who complain of pain (51.10%), there was a difference between the occupational groups and pain complaint and this difference was statistically significant ($p < 0.05$). Perception levels of pain severity was found as 5.98 (0-10) in health workers, 5.91 (0-10) in workers, 5.35 (0-10) in teachers, 5.13 (0-10) in civil servants. There was no statistically significant difference between the occupational groups and perception levels of pain severity ($p > 0.05$).

Key Words: Pain Complaint, Pain Severity, Occupation, Female

1. GİRİŞ

Uluslararası ağrı araştırma teşkilatı (IASP) ağrıyı; yaralanma veya hastalığın beklenen tedavi süresinden daha uzun süre sürmesi sonucu oluşan hoşça gitmeyen duygu olarak tanımlar. Beklenenden daha uzun süren bu ağrı, kronik ağrı olarak tanımlanır. Kronik ağrı bir hastalıktır ve profesyonel bir yaklaşım gerektirir. Çünkü ağrı; uykusuzluk, yorgunluk, iştahsızlık, bağışıklık sisteminin zayıflaması, fiziksel aktivite kaybı ve sonuç olarak yaşam kalitesinin bozulmasına yol açar (Stepanovic, vd., 2011). Ağrı, objektif olarak ölçülemeyen bir duygudur. Bu nedenle bu hissi sayısal olarak ortaya koyan; visuel ağrı skalası (VAS) ağrı değerlendirmede en çok kullanılan ölçüttür. VAS, 0-10 arası sayısal değerlerden oluşur ve kişi hissettiği ağrıya puan vererek değerlendirme

¹ Bu çalışma Şırnak’ ta düzenlenen Uluslararası Multi Disipliner Çalışmalar Kongresinde sunulan özet bildirinin genişletilmiş halidir.

gerçekleştirilir (Placid, vd., 2015; Wickström & Edelsta, 2017; Woolderink, vd., 2017; Demiryürek & Aksoy, 2018).

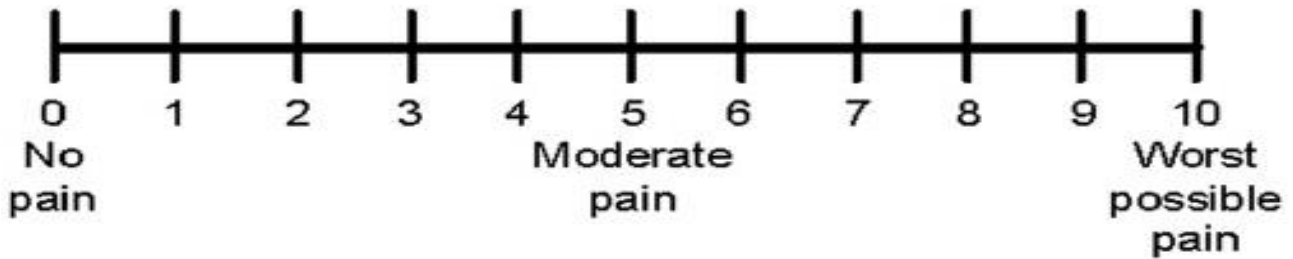
Çoğu literatür çalışması göstermiştir ki; kişinin çalıştığı meslek, kişinin sağlığını önemli ölçüde etkileyebilir. Örneğin; ağır iş stresi kardiovasküler hastalık riskini, depresyon riskini vb. gibi riskleri arttırmaktadır. Yine bazı literatür çalışmalarında depresyon ve kanser arasında da önemli bir ilişkinin olduğu bahsedilmektedir. Bu duruma bağlı olarak çalışan kişiler uzun süre işinden uzaklaşabilir ve bu durum çeşitli problemlere sebep olabilir (Steptoe, vd., 1999; Steptoe & Willemsen, 2004; Kang, 2004; Talada, 2010; Thurston, vd., 2011; Galiano-Castillo vd., 2013). Ağrı önemli bir somatik belirtidir ve birçok organ disfonksiyonunda (kardiovasküler, gastrointestinal, sensorimotor hastalıklar vb.) ortaya çıkabilir. Aynı zamanda depresyon, iş yükü stresi gibi durumlarında kişide oluşan ağrı ile ilgili aralarında önemli bir ilişki vardır (Le, vd., 2016; Sheng, vd., 2017). Çoğu ülkede kadınların çalışma hayatına daha fazla dahil edilmesine yönelik çeşitli yaklaşımlar vardır. Hatta Japonyoda ‘kadınların iş hayatına teşvik edilmesi’ konusunda bir kanun dahi bulunmaktadır. Çalışan kadınlardaki iş yorgunluğu ve stres, kadınların ev hayatlarındaki yapması gereken diğer sorumluluklar kadınlar için yaşamı daha güç hale getirmektedir (Ebata vd., 2017).

Amacımız; çalışmayan kadınlara göre daha fazla sorumluluk yüklenen çalışan kadınlar arasında yaptıkları mesleğe göre ağrı şikayet ve ağrı algı düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığını araştırmaktır.

2. METOD

Bu çalışmaya 209 tam zamanlı çalışan kadınlar dahil edildi. Çalışma kapsamında ankete katılan kadınların önce ağrı şikayeti olup olmadığı sorgulandı. Ağrı şikayeti olan kadınlardan, visuel ağrı skalası (VAS) üzerinde hissettikleri ağrıya puan vermeleri istendi. VAS aşağıda belirtilen skala üzerinde 0-10 (0=Hiç ağrı yok, 10=En yüksek seviyede hissedilen ağrı) arası hissedilen ağrıya puan verilerek yapılması istendi. Anketler toplandıktan sonra elde edilen veriler “Statistical Package for Social Science for Windows (SPSS) 22.0” programlarında gerekli istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan çalışanların demografik özellikleri ve ifadelerine katılma düzeyleri, ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımı gibi betimleyici istatistiklerle incelenmiştir. Bağımsız iki grup ortalaması arasında fark olup olmadığını tespit etmek için iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t test) kullanılırken, ikiden fazla grup arasında fark olup olmadığını test etmek için ise tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır.

Şekil 1. Visuel ağrı skalası (VAS)

3. BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen çalışan kadınlara ait demografik ve mesleki bilgiler Tablo 1.’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Mesleki ve Demografik Özellikleri

	n	Yüzde
Yaş (Yıl)	25-29	39,70
	30-34	26,80
	35-39	22,00
	40-44	11,50

Medeni Durum	Bekar	72	34,40
	Evli	137	65,60
Eğitim	İlkokul	5	2,40
	Ortaokul	18	8,60
	Lise	35	16,70
	Ön lisans	35	16,70
	Lisans	102	48,80
	Lisansüstü	14	6,70
Mesleğiniz	Sağlık Personeli	89	42,60
	Öğretmen	57	27,30
	Memur	32	15,30
	İşçi	31	14,80
Ulaşım Yönteminiz	Araç	124	59,30
	Yürüme	85	40,70
Sigara Kullanımı	Hayır	150	71,80
	Evet	59	28,20

Araştırmaya katılan 209 kişiden 89'unun (% 42,60) sağlık çalışanı, 57'sinin (% 27,20) öğretmen, 32'sinin (% 15,40) memur ve 31 kişinin ise (% 14,80) işçi olduğu belirlendi. Çalışmaya katılanlardan 137 kişinin (% 65,60) evli olduğu, 59 (% 28,20) kişinin ise sigara kullandığı ve ulaşım yöntemi olarak 124 kişinin (% 59,30) ulaşım araçlarını tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca araştırmaya dahil edilenlerin çoğunun (102 (% 48,80)) lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir.

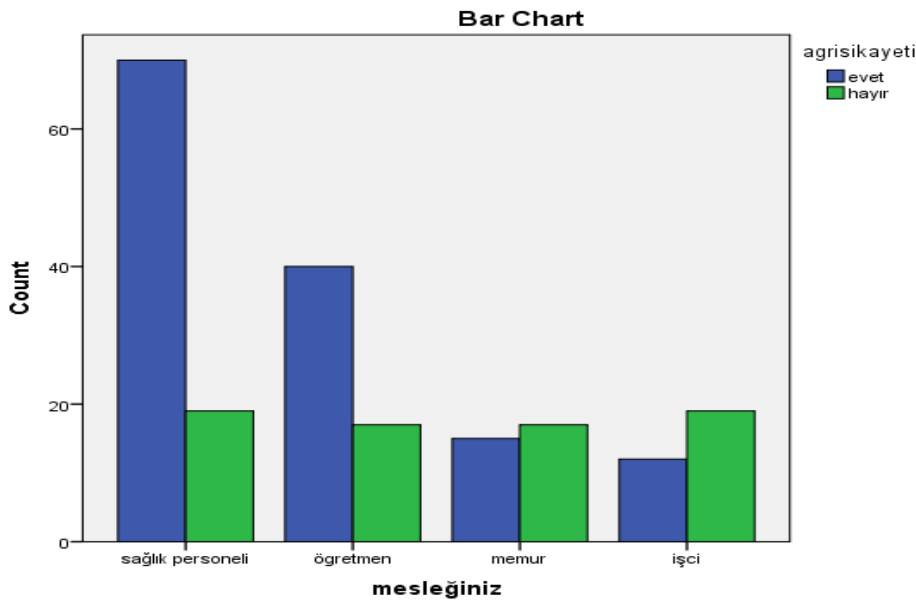
Meslek gruplarına ile ağrı şikayeti arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan ki-kare testi sonuçları Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2: Meslek gruplarına göre ağrı şikayeti dağılımı tablosu

Meslek Grupları	Ağrı Şikayeti (n)		Toplam	Yüzde	χ^2	p
	Evet	Hayır				
Sağlık çalışanı	70	19	89	42,6	22,137	0,00
İşçi	12	17	29	27,6		
Öğretmen	40	17	57	15,3		
Memur	12	19	31	14,8		
Toplam	137	72	209	100		

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 209 kişiden, 137'sinin ağrı şikâyetinin olduğu ve en fazla ağrı şikâyetinin, sağlık çalışanları 70 (% 51,10) arasında olduğu tespit edilmiş olup, meslek grupları ile ağrı şikâyeti arasında fark olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < 0,05$) görülmüştür. Ağrı şikâyeti olanların meslek gruplarına göre dağılımı Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1: Ağrı şikâyeti olanların meslek gruplarına göre dağılım grafiği

Günlük ortalama yürüyüş mesafesi ile ağrı şikâyeti arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan t-testi sonuçları Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3: Günlük ortalama yürüyüş mesafesi ile ağrı şikayetinin karşılaştırılması

Ağrı Şikayeti	n	Yüzde	Günlük Ortalama Yürüyüş Mesafesi (km)	Standart Sapma	sd	t	p
Evet	137	65,5	3,46	1,33			
Hayır	72	34,5	4,19	1,92	108,066	2,861	,004
Toplam	209	100	3,82	1,59			

Ağrı şikayeti olmayanların (4,19 km), ağrı şikayeti olanlara (3,46 km) göre daha fazla yürüdüğü ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$) görülmüştür.

Medeni durum ile ağrı şikayeti arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan ki-kare testi sonuçları Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 4: Medeni durum ile ağrı şikayetinin karşılaştırılması

Medeni Durum	Ağrı Şikayeti (n)		Toplam	Yüzde	χ^2	p
	Evet	Hayır				
Bekar	36	36	72	34,4		
Evli	101	36	137	65,6	11,765	,001
Toplam	137	72	209	100		

Ağrı şikayeti olan 137 kişiden, 101 kişinin (% 73,80) evli olduğu gözlemlenmiş olup, medeni duruma göre ağrı şikâyetinde fark olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$) görülmüştür.

Sigara kullanımı ile ağrı şikayeti arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan ki-kare testi sonuçları Tablo 5’ te verilmiştir.

Tablo 5: Sigara kullanımı ile ağrı şikayetinin karşılaştırılması

Sigara Kullanımı	Ağrı Şikayeti (n)		Toplam	Yüzde	χ^2	p
	Evet	Hayır				
Hayır	91	59	150	71,7		
Evli	46	13	59	28,3	5,612	,018
Toplam	137(100)	72	209	100		

Araştırmaya katılan ve ağrı şikayeti olan 137 kişiden 46’sının (% 33,60) sigara kullandığı gözlemlenmiş olup, sigara kullanımına göre ağrı şikâyetinde fark olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan 59 (% 28,30) kişinin sigara kullandığı tespit edilmiştir.

Kilo ile ağrı şikayeti arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan t-testi sonuçları Tablo 6’ da verilmiştir.

Tablo 6: Kilo ile ağrı şikayetinin karşılaştırılması

Ağrı Şikayeti	%	Ağırlık Ortalaması	Standart Sapma	sd	t	p
Evet	137	65,5	63,46	11,10		
Hayır	72	34,5	56,52	6,59	203,906	5,659
						,000

Araştırmaya katılan ve ağrı şikayeti olan 137 kişinin ağırlıklarının ortalamasının daha fazla (63,46) olduğu ve kilo ile ağrı şikayeti arasında fark olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$) görülmüştür.

Meslek grupları ile ağrı şiddeti algı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları Tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo7: Ağrı şikayeti olanların meslek gruplarına göre ağrı şiddeti (VAS) ortalamaları

Meslek Grupları	Ağrı Şikayeti (n)	Yüzde	Ağrı Şiddeti (VAS Ortalaması) (0-10)	f	p
Sağlık çalışanı	70	% 51,10	5,98		
İşçi	12	% 8,80	5,91		
Öğretmen	40	% 29,20	5,35	1,35	0,261
Memur	15	% 10,90	5,13		
Toplam	137	100	5,59		

Tablo 7 incelendiğinde ağrı şiddeti algı düzeyleri sırasıyla ile “sağlık çalışanlarının 5,98, işçilerin 5,91, öğretmenlerin 5,35 ve memur çalışanların 5,13” olduğu gözlemlenmiş olup; meslek grupları ile ağrı şiddeti arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. ($p>0,05$)

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Farklı meslek gruplarında çalışan kadınlar arasında ağrı şiddeti algı düzeylerinin ölçülmesi konusunda yapılan literatür çalışmalarına pek rastlamadık. Literatür çalışmaları daha çok yorgunluk ve yorgunluğun potansiyel işaretleri üzerinde durmaktadır. Ağrı, kişide ortaya çıkan yorgunluğun en yaygın belirtilerindendir (Fukuda v d 2016).

Mc Namee ve James araştırmalarında, çalışan kadınların kan basıncı değişiklerini araştırmışlardır. Çocuklu ve çocuksuz kadınların arasında bazı farklılıklar bulmuşlardır. Kan basıncının genel olarak çocuklu kadınlarda daha yüksek oranlarda olduğunu saptamışlardır (McNamee & James, 2012).

Portela ve arkadaşları kadın hemşireler arasında kan basıncı ve mesleki stres arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Aşırı iş yükü olan kadınlar arasında yüksek mesleki stres ve kan basıncı arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır (Portela, vd., 2013). Bir diğer araştırmada ise, kadın hemşireler arasında genel olarak kan basıncı değerlerinin daha yüksek olduğunu ve kadınların üzerindeki iş yükünün erkeklerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Riese, vd., 2004).

Thurston ve arkadaşları yüksek sorumluluk altında çalışan kişilerde kan basıncı değerlerinin daha yüksek olduğunu saptamışlardır (Thurston, vd., 2011).

Ebate ve arkadaşları japon kadınlar arasında yorgunluk kavramını değerlendirmişler ve yorgunluğu bazı hastalıklarla ilişkilendirmişlerdir. Vardiyalı çalışanların gündüz çalışan kadınlara göre daha çok risk altında olduğunu ortaya koymuşlardır (Ebata, vd., 2017).

Bizim çalışmamızda; yukarıda kadınlara yönelik yapılan araştırmalardan farklı olarak, kadınlar çalıştığı meslek gruplarına, günlük ortalama yürüyüş mesafelerine, medeni durumlarına, sigara alışkanlıklarına, ağırlık ortalamalarına yönelik ayrı ayrı değerlendirildi ve bu değerlendirme sonuçları ile ağrı şikayeti arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığı araştırıldı. Ağrı şikayeti olan çalışan kadınlar arasında; ağrı şikayeti ile yapılan meslek, günlük ortalama yürüyüş mesafesi, medeni durum, sigara kullanımı, ağırlık ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu saptandı.

Özetle bu çalışma gösterdi ki; kadınların ağrı şikayeti yaptıkları mesleğe, günlük ortalama yürüyüş mesafelerine, medeni durumlarına, sigara alışkanlıklarına, ağırlık ortalamalarına bağlı olarak artabilir. Diğer meslek gruplarına göre ağrı şikayeti daha yüksek olan sağlık çalışanlarının bu durumu göz önüne alınarak farklı politikalar (izin sürelerinin uzatılması, egzersize yönlendirme, çalışan sayısının artırılması, ergonomik yaklaşımlar vb. gibi) uygulanmalı.

KAYNAKÇA

Stepanovic, A.; Pirc, J. & Lahajnar, C. S. (2011). “Clinical Efficacy of OROS Hydromorphone in Patients Suffering From Severe Chronic Pain: A Study Undertaken in Routine Clinical Practice”, *Wien Klin Wochenschr*, 123(17-18):531-535.

Wickström, K. & Edelstam, G. (2017). “Minimal Clinically İmportant Difference For Pain On The VAS Scale and The Relation To Quality of Life in Women With Endometriosis”, *Sexual & Reproductive Healthcare*, 13:35-40.

Placido, R.; Gigaud, C.; Gayat, E.; Ferry, A.; Cohen, S.A.; Plaisance, P.; Mebazaa, A. & Laribi, S. (2015). “Assessment Of Dyspnoea İn The Emergency Department By Numeric and Visual Scales: A Pilot Study”, *Anaesth Crit Care Pain Med*, 34(2):95-99.

Woolderink, J.H.; de Bock, G. H; Hollema, H.; van Oven, M. & Mourits, Marian J.E. (2017). “Pain Evaluation During Gynaecological Surveillance in Women With Lynch Syndrome”, *Familian Cancer*, 16(2):205-210.

Demiryürek, B.E. & Aksoy, G.A. (2018). “Prevalence of Carpal Tunnel Syndrome and İts Correlation With Pain Amongst Female Hairdressers”. *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*, 31(3): 333-339.

- Stephoe, A.; Cropley, M. & Joeke, K.(1999) “Job Strain, Blood Pressure and Response To Uncontrollable Stress”, *Journal of Hypertension*, 17(2):193-200.
- Stephoe, A. & Willemsen, G.(2004). “The Influence Of Low Job Control On Ambulatory Blood Pressure and Perceived Stress Over The Working Day in Men and Women From The Whitehall II Cohort” *Journal of Hypertension*, 22(5):915-920.
- Takada, M.; Ebara, T.& Kamijima, M.(2010) “Heart Rate Variability Assessment in Japanese Workers Recovered From Depressive Disorders Resulting From Job Stress: Measurements in The Workplace”, *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 83(5):521-529.
- Thurston, R.C.; Sherwood, A.; Matthews, K.A. & Blumenthal, J.A. (2011). “Household Responsibilities, Income, and Ambulatory Blood Pressure Among Working Men and Women”. *Psychosom Medicine*, 73(2):200-205.
- Kang, M.G.; Koh, S.B.; Cha, B.S.; Park J.K.; Woo J.M. & Chang S.J. (2004). “Association Between Job Stress On Heart Rate Variability and Metabolic Syndrome in Shipyard Male Workers” *Yonsei Medical Journal* 45(5):838-846.
- Galiano-Castillo, N.; Ariza-Garcia, A.; Cantarero-Villanueva, I.; Fernandez-Lao C, Diaz-Rodriguez, L. & Arroyo-Morales, M. (2013). “Depressed Mood in Breast Cancer Survivors: Associations With Physical Activity, Cancer-Related Fatigue, Quality of Life, and Fitness Level”, *European Journal of Oncology Nursing*, 18 (2):206-210.
- Li, J.; Ding, H.; Han, W.; Jin, L.; Kong, L.N.; Mao, K.N.; Wang, H.; Wu, J.P.; Wu Y.; Yang, L.; Zhou, Y.; Wang, Y.X.; Wang, W.; Loerbroks, A. & Angerer, P. (2016). “The Association of Work Stress With Somatic Symptoms in Chinese Working Women: A Large Cross-Sectional Survey”, *Journal Psychosomatic Research*, 89:7-10.
- Sheng, J.; Liu, S.; Wang, Y; Cui, R. & Zhang, X. (2017) “The Link Between Depression and Chronic Pain: Neural Mechanisms in the Brain” *Neural Plasticity*, ID: 9724371:10 sayfa.
- Ebata, C.; Tatsuta, H. & Tatemichi, M.(2017). “Potential Objective Biomarkers for Fatigue Among Working Women”, *Journal of Occupational Health*, 59(3):286-291.
- Fukuda, S.; Nojima, J.; Motoki, Y.; Yamaguti, K.; Nakatomi, Y.; Okawa, N.; Fujiwara K.; Watanabe, Y. & Kuratsune, H. (2016) “A Potential Biomarker for Fatigue: Oxidative Stress and Anti-Oxidative Activity” *Biological Psychology*, 118:88-93.
- McNamee, B.G. & James, G.D. (2012). “The Impact of Child-Rearing Status on Perceptual and Behavioural Predictors of Ambulatory Blood Pressure Variation Among Working Women”. *Annals of Human Biology*. 39(6):490-498.
- Portela, LF.; Rotenberg, L.; Almeida, A.L.; Landsbergis, P. & Griep, R.H. (2013). “The Influence of Domestic Overload on The Association Between Job Strain and Ambulatory Blood Pressure Among Female Nursing Workers”, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 10(12):6397-6408.
- Riese, H; Van Doornen, L.J.; Houtman, I.L. & De Geus E.J. (2004). “Job Strain in Relation to Ambulatory Blood Pressure, Heart Rate, and Heart Rate Variability Among Female Nurses”, *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 30(6):477-485.